

HET LIBELLENJAAR 1993

In deze bijdrage zal ik weer enige waarnemingen op libellengebied uit het afgelopen jaar achter elkaar zetten. Dit betreft met name die waarnemingen die mij in het loop van het jaar ter ore zijn gekomen.

Allereerst was het weer in 1993 vrij slecht te nomen. Het heeft relatief veel geregend en de temperatuur was aan de koude kant. Alhoewel de zon natuurlijk wel geschenen heeft was dit minder dan we doorgaans gewend zijn. Ongetwijfeld was dit minder aantrekkelijk om voor de waarnemers het veld in te trekken en was het niet erg uitnodigend voor de libellen zelf om veel rond te gaan vliegen. Desondanks heb ik de volgende interessante zaken over het afgelopen jaar op een rijtje kunnen zetten.

De afgelopen jaren worden in delen van Drenthe door medewerkers van Staatsbosbeheer libellen geïnventariseerd. Een van de meest enthousiasten van hen is Wouter de Vlieger. Hij heeft twee uiterst interessante waarnemingen in zuidwest-Drenthe gedaan van *Sympecma braueri*. Eén waarneming bij een klein voedselrijk ven in de boswachterij Smilde, ten noorden van de bosweg (221.1–547.7) op 1 april en een andere waarneming van 2 individuen in het Koelingsveld bij Vledder (543.2–211.7) op 8 augustus. Sinds 1980 zijn daarmee nu zes waarnemingen van deze soort in zuidwest-Drenthe gedaan. Dit waren altijd waarnemingen van zeer kleine aantallen en de meesten van deze waarnemingen zijn — als ze bij het water gedaan werden — bij kleine watertjes gedaan. Wellicht interessant om in zuidwest-Drenthe specifiek naar deze soort te gaan zoeken in de tweede helft van mei en in april? Het voorkomen van *S. braueri* in Nederland is namelijk niet alleen van Nederlands belang, maar de soort is in heel Europa zeldzaam en overal sterk in aantal achteruitgaand.

Verder meldde Wouter de Vlieger dat hij in de boswachterij Appelscha dit jaar géén individuen van *Lestes virens* heeft gezien, terwijl dat in andere

jaren doorgaans wel het geval was. Alhoewel in zuidwest-Drenthe de soort in grotere aantallen en op meer plaatsen dan normaal werd gevonden (Ketelaar, 1993) blijkt dat dus kennelijk niet voor alle populaties daar te gelden.

Van *Sympecma fusca* zijn dit voorjaar door Erwin Sieben op twee plaatsen rond Valkenswaard (bij het Greveschutven en het Groot Malpieven) waarnemingen gedaan. Daarnaast heb ik twee waarnemingen van *Sympecma spec.* (vermoedelijk *S. fusca*) binnen gekregen. Eén uit 1993 gedaan in een tuin in Bokhoven bij Weert (366–174) (waarneming Ivo Raemakers), en één waarneming uit 1991 (begin mei) bij een kalkrijk, voedselarm en ondiep plasje even ten noorden van het Meinweggebied net over de grens in Duitsland (waarneming Bram Couperus). Mogelijk dat er sprake is van een licht herstel van deze soort in de Benelux. In België zijn de laatste jaren namelijk ook iets meer waarnemingen van deze soort gedaan dan in de jaren tachtig. Overigens is *S. fusca* in Europa veel algemener dan *S. braueri*. In Hongarije is *S. fusca* bijvoorbeeld de algemeenste soort, algemener nog dan *Ischnura elegans*.

Verheugend is dat Rienk Geene deze zomer bij het 'Narthecium beekje' in de omgeving van station Vlodrop *Somatochlora flavomaculata* heeft aangetroffen. Deze soort was sinds de zestiger jaren niet meer in het Meinweggebied waargenomen (Hermans, 1992). Vervelend is het uit andere bron te moeten horen dat de voorspelde grondwaterdaling in ditzelfde Meinweggebied, veroorzaakt door de bruinkoolwinning in Duitsland, inderdaad is ingezet. De beekjes in het gebied schijnen nu af en toe droog te vallen. Als dit proces onomkeerbaar is zou daarmee op den duur de enige nog bekende populatie in Nederland van *Cordulegaster boltonii* in die beekjes verdwijnen.

In zuidoost Brabant zijn ook dit jaar weer twee waarnemingen van *Sympetrum depressiusculum* gedaan. Deze waarnemingen van Erwin Sieben op het Starven (bij Someren) en Meelbergsven (bij Valkenswaard) zijn — naast de waarneming in 1992 door Johan Heffer bij Tilburg — zeer leuk te noemen: mogelijk dat deze soort weer op meer plaatsen een wat permanentere voet op Nederlandse bodem zal gaan zetten.

Alhoewel *Sympetrum pedemontanum* sinds 1982 in Nederland regelmatig is waargenomen, betroffen deze waarnemingen altijd losse individuen. Ivo Raemakers schreef mij echter dat hij bij een waterschapssloot langs de

spoorlijn Weert-Eindhoven, ter hoogte van het Weerterbos (364-173/174), drie waarnemingen in augustus 1991, juli 1992 en augustus 1993 van telkens één individu heeft gedaan. Daarbij heeft hij daar voor die tijd ook nog twee ongedateerde waarnemingen gedaan, van ondermeer een vrouwtje dat met haar achterlijf steeds in het water dipte. Dit is de eerste keer in Nederland dat er sprake is van een serie waarnemingen op één plaats. Deze waarnemingen zouden er misschien op kunnen wijzen dat daar sprake was van (poging tot) voortplanting. Een extra reden die daarop zou kunnen wijzen is zijn mededeling dat ter plaatse ook de pionierssoort *Ischnura pumilio* voorkomt. Uit Duitsland is bekend dat *S. pedemontanum* zich in met deze soort samen kan voortplanten.

Tot slot wil ik — om het overzicht van 1993 te completeren — nog wijzen op een eerder in de Libellennieuwsbrief gepubliceerde leuke waarneming van dit jaar. Dat is de waarneming van *Cercion lindenii* bij de Vlijt bij Winterswijk (van der Weide, 1993).

literatuur:

Hermans, J.T., 1993. De Libellen van de Nederlandse en Duitse Meinweg (*Odonata*). Stichting Natuurpublicaties Limburg III/Natuurhistorisch Genootschap Limburg. 191 pp.

Ketelaar, R., 1993. Kort verslag over libellen in Zuidwest Drenthe. Libellennieuwsbrief 2: 8-9.

Weide, M. van der, 1993. Libellen rond Kotten 3. Libellennieuwsbrief 2: 9-11.

Marcel Wasscher